

SSAD

Stratejik ve Sosyal Arařtırmalar Dergisi

ISSN 2587-2621

Volume 9 Issue 3, November 2025

sisaddergi@gmail.com

Makale Türü/Article Type: Araştırma/Research

Makale Gönderim Tarihi/Received Date:18.07.2025

Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 31.10.2025

DOI: 10.30692/sisad.1745507

İKİNCİ SEKTÖRÜN SOSYAL HİZMETTEKİ ROLÜ: KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK PROJELERİ ÜZERİNDEN SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN ANALİZİ

The Role of the Secondary Sector in Social Work: Analyzing Social Sustainability Through Corporate Social Responsibility Projects

Furkan ARI

Dr. Öğr. Üyesi

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

ORCID ID: 0000-0002-3021-6668

furkanari@cumhuriyet.edu.tr

Atıf/Citation: Furkan Arı (2025). “İkinci Sektörün Sosyal Hizmetteki Rolü: Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri Üzerinden Sosyal Sürdürülebilirliğin Analizi”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.9, S.3 November 2025 s.653-672.

Öz: Geleneksel olarak sosyal sorunların çözümü devletin sorumluluğunda iken, neoliberal politikaların etkisiyle devletin bu alandaki etkinliğı azalmış ve özel sektör giderek daha fazla sorumluluk almaya başlamıştır. Bu bağlamda, ikinci sektör olarak adlandırılan özel sektör, kurumsal sosyal sorumluluk projeleri ile temel sosyal sorunların çözümüne katkı sunmaktadır. Çalışmada ikinci sektörün yürütmüş olduğı sosyal sürdürülebilirlik odaklı kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin sosyal hizmette yeni bir müdahale aracı olarak kullanılabileceğine yönelik farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır. Çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren 11 büyük holdingin 2022 yılları arasında yayımladığı sürdürülebilirlik raporları incelenmiş ve BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin sosyal sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde analiz edilmiştir. Yoksulluğa Son, Açlığa Son, Sağlık ve Kaliteli Yaşam, Nitelikli Eğitim, Toplumsal Cinsiyet Eşitliğı, İnsana Yakışır İş ve Büyüme, Eşitsizliklerin Azaltılması gibi sosyal sürdürülebilirlikle ilişkili temalar altında doküman analizi yapılmıştır. Çalışmada yoksullukla mücadelede sürdürülebilir adil gelir, sağlık hizmetlerine ücretsiz erişim, eğitimde fırsat eşitliğı, iş yaşamında cinsiyet eşitliğı, dezavantajlı kesimlerin istihdam piyasasına erişimi gibi önemli bulgular elde edilmiştir. Sonuç olarak ikinci sektörün gerçekleştirmiş olduğı sosyal sürdürülebilirlik odaklı bu projelerin sosyal hizmet uygulamalarında yeni bir yöntem olarak etkili bir şekilde kullanılabileceğı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS), Sosyal Sürdürülebilirlik, Sosyal Hizmet, İkinci Sektör, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH).

Abstract: Traditionally, the solution of social problems was the responsibility of the state, but with the impact of neoliberal policies, the effectiveness of the state in this field has decreased and the private sector has started to take more and more responsibility. In this context, the private sector, referred to as the second sector, contributes to the solution of fundamental social problems through corporate social responsibility projects. The study aims to raise

awareness that social sustainability-oriented corporate social responsibility projects carried out by the second sector can be used as a new intervention tool in social work. In this study, the sustainability reports published by 11 large conglomerates operating in Turkey for the year 2022 were examined and analyzed within the framework of the social sustainability principles of the UN Sustainable Development Goals. Document analysis was conducted under themes related to social sustainability such as End Poverty, End Hunger, Health and Quality of Life, Quality Education, Gender Equality, Decent Work and Growth, Reducing Inequalities. In the study, important findings such as sustainable fair income in the fight against poverty, free access to health services, equal opportunities in education, gender equality in business life, and access of disadvantaged groups to the labor market were obtained. As a result, it is seen that these social sustainability-oriented projects carried out by the second sector can be used effectively as a new method in social work practices.

Keywords: Corporate Social Responsibility (CSR), Social Sustainability, Social Work, Second Sector, Sustainable Development Goals (SDGs).

GİRİŞ

Tarihsel süreç içerisinde sosyal sorunların çözümü ve toplumsal fayda oluşturulması konuları devletlerin kontrolünde gerçekleştirilmekteydi. Günümüzde sosyal sorunların daha girift bir hal alması devletlerin sürdürülebilir sosyal hizmet uygulamalarını başarılı bir şekilde gerçekleştirmesinde yetersiz kalmasına neden olmuştur. Diğer yandan özel sektörün de neoliberal politikalar ile daha da aktif konuma gelmesiyle devletin yetersiz kaldığı bazı sosyal sorunların çözümüne yönelik ilgisinin arttığı da görülmektedir (Yönet, 2005, s. 241). Kamunun geleneksel sosyal hizmet anlayışının yetersiz kalması özel sektörün kurumsal sosyal sorumluluk projeleri aracılığıyla sosyal risklerle daha etkili ve sürdürülebilir biçimde mücadele edilmesine imkân vermektedir (Özmete & Gök, 2015, s. 133). Günümüz dünya düzeninde ülkelerin neredeyse tamamına yakını serbest piyasa ekonomisinin ve neoliberal devlet yönetiminin hâkim olduğu sisteme sahiptir. Bundan dolayı işletmelerin piyasadaki söz sahibi olma durumu ise gün geçtikçe artmaktadır. Bu dünya düzeninde devletler kadar işletmelerin de refahın artırılması ve sosyal sorunların çözümüne yönelik sorumluluk almaları gerektiği de düşünülmektedir (Yelkikalan, 2007, s. 213).

Devletin sosyal konulara karşı ilgisinin azalmaya başladığı ve özellikle 1970’li yıllarla birlikte özelleştirme kavramının gündeme gelmesiyle birlikte birçok alanda özel sektörün etkinliğinin arttığı görülmektedir. Devletin pasif kaldığı alanlarda sorumluluk ve yetki gücünü özel sektöre devretmesiyle birlikte özel sektörün sosyal politika alanında aktif olarak devlet ve STK’lar ile çalışması kamu- özel sektör iş birliğini oluşturan yönetim yaklaşımının da doğmasına neden olmuştur. Özel sektörün devletin yerini alma gibi bir iddiası olmasa da devletle iş birliği yapan ve destek olan konumda olması sürdürülebilir sosyal hizmet uygulamaların geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir (Aşçıgil, 2011, s. 4).

Kamu sektörünün sosyal sorunlara karşı politika üretemeyecek duruma gelmesi ikinci sektör olarak adlandırılan özel sektörü, sosyal sorunların çözümü ve toplumsal kalkınmaya yönelik daha fazla kurumsal sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştirmeye itmektedir. (Yılmaz, 2020, s.27). İşletmelerin gerçekleştirmiş olduğu kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) projeleri sürdürülebilir bir sosyal hizmet uygulaması olarak ön plana çıkarak sosyal sorunların çözülmesine ve toplumsal kalkınmanın gerçekleşmesine önemli katkılar sunmuştur. İkinci sektör olarak da isimlendirilen özel sektörün sosyal sorunların çözümüne yönelik yapmış olduğu KSS projeleri kamunun üzerindeki yükün alınmasına da yardımcı olmaktadır (Arslan, 2018, s. 194).

İklim krizleri, adaletsiz gelir dağılımı, aşırı yoksulluk gibi küresel çaptaki sosyal sorunlardan dolayı sürdürülebilirlik kavramının günümüzde daha çok gündeme geldiği görülmektedir. Sürdürülebilirlik, 21. yüzyılın en önemli kavramlardan biri olarak sınırlı sayıdaki kaynakların bilinçli bir şekilde kullanabilmesi ve bu kaynakların gelecek nesillere de aktarılmasının gerekli olduğunu ifade etmektedir. Sürdürülebilirlik kavramı proaktif bir süreç olarak toplumların ve

ekosistemin devamlılığına odaklanmaktadır. 1972 yılında BM İnsan Çevresi Konferansında sürdürülebilirlik kavramı ilk defa konuşulmaya başlanmıştır. Bu konferansın çıktılarının sonucunda ise sürdürülebilir kalkınmanın önemine varılmış olup bu kavram “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğini ortadan kaldırmaksızın şimdiki neslin ihtiyaçlarının karşılanması” şeklinde tanımlanmıştır (Engin & Akgöz, 2013, s. 86-87).

Sürdürülebilirlik, kamu ve STK'ların önceliğindeyken değişen ekonomik düzende özel sektörün de sürdürülebilirliğe önem atfettiği görülmektedir. Özellikle insani kalkınma boyutuyla sürdürülebilirliğe yönelik sorumluluk alan özel sektörün en önemli uygulama aracı ise kurumsal sosyal sorumluluk projeleridir (Yılmaz Sert, 2012, s. 19). Sürdürülebilirliğin en önemli göstergelerinden biri olan kurumsal sosyal sorumluluk günümüz dünyasında kurumların vazgeçilmez bir uygulama alanı olmuştur. Kurumsal sosyal sorumluluğun bir zorunluluk olarak algılanması hesap verilebilirlik, şeffaf yönetim ve toplumsal katkı gibi ilkelerin kamuoyunda bir beklenti oluşturmaktan kaynaklanmaktadır (Engin & Akgöz, 2013, s. 90).

Sürdürülebilirlik kavramı ekonomik, çevresel ve sosyal olmak üzere üç farklı boyutta değerlendirilmektedir. Ekonomik sürdürülebilirlikte en önemli amaç ise adaletsiz gelir dağılımının önlenerek fakirliğin ortadan kaldırılması ve insani temel ihtiyaçlara ulaşılmasının önünün açılmasıdır. Çevresel sürdürülebilirlik ise, insanın doğa ile daha çok etkileşimde olmasını sağlamak amacıyla doğal kaynakların korunması, ekolojik dengenin sağlanması ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik etkin çalışmaların yapılmasıdır. Sosyal sürdürülebilirlik ise toplumların müreffeh bir düzeye ulaşabilmesi ve bireysel yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik çabaları ifade etmektedir. Bu üç unsur da birbirinden bağımsız değildir (Yılmaz Sert, 2012, s. 19). Sosyal sürdürülebilirlik, bireylerin daha refah bir hayat yaşamaları için gerekli olan altyapıların sağlanmasına odaklandığından dolayı sosyal hizmetin amaçları ile kesişmektedir (Brennan, 2010, s. 1). Sosyal sürdürülebilirlik, toplum içerisindeki her bir bireyin cinsiyetine bakılmaksızın eğitim ve sağlık hizmetleri başta olmak üzere her türlü sosyal hizmetlerden eşit bir şekilde faydalanmalarını içermektedir (Harris, 2000, s. 6). Sosyal sürdürülebilirlik temel hizmetlere erişimde eşitlik, kuşaklar arası ve farklı kültürler arası eşitlik, siyasal katılıma erişim, toplum olma bilinci, bireylerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri sistemler, mevcut kaynaklarla karşılanamayan temel hizmetlere erişim için siyasi savunuculuk gibi temel ilkelerden oluşmaktadır (Morelli, 2011, s. 3). Toplumun devamlılığının sağlanması ve ortak amaçlara ulaşmak için var olan çalışma yeteneğinin muhafaza edilerek sürdürülmesi olarak geniş tanımlı yapılan sosyal sürdürülebilirlik barınma, sağlık, refah, beslenme ve eğitim gibi bireysel ihtiyaçların karşılanmasına da vurgu yapılan bir kavramdır (Moldan vd., 2012, s. 5). Sosyal sürdürülebilirlik, kamu, özel sektör ve sivil toplumun iş birliğinde toplum içerisindeki farklı grupların ve kimliklerin bir arada uyumlu bir şekilde yaşayabilecekleri ortam sağlayarak, toplumdaki tüm bireylerin sosyal refahını göz önünde bulundurarak sosyal uyumun artırılmasına yönelik yapılan her türlü gelişme ve büyümedir. Sosyal sürdürülebilirlik toplumsal ve bireysel refahın sağlanmasına odaklanmaktadır (Bramley & Power, 2009, s. 31).

Değişen fikir yapıları ile günümüzde bireylerin ve toplumların gelişimi için özel sektörde sosyal sürdürülebilirlik odaklı birçok kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini hayata geçirmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk, kurumların gönüllü olarak mevcut kaynaklarını toplumsal refahın artırılması için kullanması olarak tanımlanmaktadır (Kotler & Lee, 2008, s. 2-3). Kurumsal sosyal sorumluluğun görevi işletmelerin ekonomik işlevleriyle beraber toplumun koruma ve yükseltme işlevini de yerine getirmektedir. Toplumun refah seviyesinin korunması işlevi sosyal sorumluluğun koruma işlevi olarak adlandırılırken işletmelerin bulundukları sosyal çevredeki sosyal risklerin ortadan kaldırılarak toplumsal fayda oluşturulması amacıyla toplumun yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ise yükseltme işlevini ifade etmektedir (Özüpek, 2013, s. 20-21).

Bu çalışmada özel sektörün gerçekleştirmiş olduğu kurumsal sosyal sorumluluk projeleri sosyal sürdürülebilirlik boyutuyla incelenmiş olup veriler Türkiye’de aktif olarak faaliyet gösteren ve etki gücü büyük olan 11 holdingin 2022 yılında yayımlamış oldukları sürdürülebilirlik

raporlarından alınmıştır. Elde edilen veriler doküman analizi yöntemi ile incelenerek BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri olan Yoksulluğa Son, Açlığa Son, Sağlık ve Kaliteli Yaşam, Nitelikli Eğitim, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme, Eşitsizliklerin Azaltılması (BM Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, 2024) gibi sosyal sürdürülebilirlikle ilgili olan amaçlar altında temalaştırılmıştır. Çalışmanın amacı özel sektörün sosyal sürdürülebilirlik odaklı gerçekleştirmiş olduğu çalışmaların sosyal hizmetin amaçları ile örtüştüğünü göstererek literatüre yeni bir sosyal hizmet müdahale yönteminin geliştirilmesini sağlamaktır.

Yöntem

Bu çalışma, Türkiye’de faaliyet gösteren büyük ölçekli holdinglerin sürdürülebilirlik raporlarını sosyal sürdürülebilirlik açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın yürütüldüğü Ocak – Ağustos 2024 tarihleri arasında holdinglerin 2023 yılına ait sürdürülebilirlik raporları henüz yayımlandığından dolayı analizlerde 2022 yılına ait sürdürülebilirlik raporları esas alınmıştır. Çalışma kapsamında Türkiye’de faaliyet gösteren büyük çaplı 11 holdingin sürdürülebilirlik raporları incelenmiş ve gerçekleştirmiş oldukları kurumsal sosyal sorumluluk projeleri sosyal sürdürülebilirlik perspektifiyle değerlendirilmiştir. Çalışmaya dahil edilen holdingler 2023 yılı Capital 500 ve ISO 500 listelerinde yer alan şirketler arasından amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Seçim sürecinde holdinglerin yıllık ciroları, farklı sektörlerde faaliyet göstermeleri, gerçekleştirmiş oldukları kurumsal sosyal sorumluluk projeleri ve hangi dezavantajlı gruba yönelik çalışmalara yöneldikleri gibi ölçütler dikkate alınmıştır. Çalışmada, veri toplama aracı olarak ise nitel araştırmanın önemli bir yöntemi olan doküman analizi kullanılmıştır. Nitel araştırma, “verilerin toplanması ve analizinde genellikle sayısal değerler yerine sözcüklere vurgu yapan bir araştırma stratejisidir” (Bryman, 2008, s. 366). Nitel araştırmada kullanılan doküman analizi, basılı veya elektronik her türlü belgenin incelenerek değerlendirilmesini içeren sistematik bir işlemdir. Doküman analizinde de amaç anlam çıkarmak, anlayış geliştirmek ve yeni bir bilgi üretebilmek için elde edilen verilerin belirlenen amaç doğrultusunda incelenerek yorumlanmasını içermektedir (Bowen, 2009, s. 27). Karasar (2005, s.189)’a göre doküman analizi daha önceden belirlenmiş bir amaç doğrultusunda kaynakların elde edilmesi ve bu kaynakların okunarak değerlendirilmesinin yapılması ardından ise analizlerinin gerçekleştirilmesidir. Türkiye’de aktif bir şekilde faaliyetlerini yürüten önemli holdingler arasından amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen 11 holdingin 2022 yılında yayımlanmış olduğu sürdürülebilirlik raporları ise BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (Hedef 1, Hedef 2, Hedef 3, Hedef 4, Hedef 5, Hedef 8, Hedef 10) temelinde temalaştırılmıştır. Alt temalarda ise gerçekleştirilen bu kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin hangi dezavantajlı kesime yönelik olduğu ve hangi alanların öncelendiği belirtilmiştir. Bu çalışma, holdinglerin çevrim içi olarak yayımlanan sürdürülebilirlik raporları üzerinden doküman analizi yöntemi ile gerçekleştirildiğinden dolayı etik kurul izni gerektirmemektedir.

Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) arasında sosyal hizmetlerle doğrudan ilişkili olan birçok sosyal sürdürülebilirlik hedefleri vardır. Sosyal hizmetler, toplumun refahını artırmaya, dezavantajlı gruplara destek sağlamaya ve toplumsal adaleti teşvik etmeye yönelik çalışmalardır. Bu bağlamda, firmaların sosyal sürdürülebilirlik hedefleri kapsamında gerçekleştirmiş olduğu kurumsal sosyal sorumluluk projelerinden sosyal hizmetlerle en çok ilişkili olan uygulamalar bulgular şeklinde Tablo 1’de verilmiştir.

Sosyal Sürdürülebilirlik Hedefleri	Kurumsal Sosyal Sorumluluk Proje Alanları	İlgili Holdingler
Hedef 1: Yoksulluğa Son Hedef 2: Açlığa Son	Finansal Adalet	Yıldız Holding
Hedef 3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam	Ücretsiz Sağlık Hizmetleri	Anadolu Grubu
	Anne-Bebek Sağlığı	Hayat Holding
	Sağlıklı Beslenme Kültürü	Yaşar Holding, Anadolu Grubu
	Spor Bilinci	Polisan Holding, Anadolu Grubu
Hedef 4: Nitelikli Eğitim	Güçlü Eğitim Altyapı	Doğan Holding, Sabancı Holding
	Kitap Okuma Kültürü	Anadolu Grubu
	Burs Programları	Anadolu Grubu, Doğan Holding, Yaşar Holding
	Dezavantajlı Çocukların Eğitimi	Sabancı Holding, Anadolu Grubu, Koç Topluluğu, Limak Şirketler Grubu
Hedef 5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Cinsiyet Temelli Mesleki Önyargıların Azaltılması	Limak Şirketler Grubu, Anadolu Grubu
	Cinsiyetçi Söylemlerin Azaltılması	Zorlu Holding, Yaşar Holding
	Sanayi Sektöründe Kadın Görünürlüğü	Sabancı Holding
	Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi	Zorlu Holding, Sabancı Grubu, Limak Şirketler Grubu
Hedef 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	Sendikal ve Sosyal Haklar	Anadolu Grubu
	Çalışan Refahı	Polisan Holding, Koç Topluluğu, Limak Şirketler Grubu
Hedef 10: Eşitsizliklerin Azaltılması	İşyerinde Fırsat Eşitliği	Yaşar Holding, Yıldız Holding
	Engelli İstihdamı	Yıldız Holding, Tav Holding

Tablo 1. Holdinglerin Sosyal Sürdürülebilirlik Hedefleri

Yoksulluğa Son- Açlığa Son (Hedef 1-Hedef 2)

İkinci sektörde yer alan bazı holdingler sosyal sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda yoksulluk ve açlıkla mücadele edebilmek için kadınların ekonomik güçlenmesine yönelik önemli kurumsal sosyal sorumluluk projeleri hayata geçirmektedir.

Finansal Adaletin Sağlanması

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri çerçevesinde sürdürülebilirlik raporları incelendiğinde ikinci sektörde yer alan kuruluşların yoksulluk ve açlığı azaltmaya yönelik gerçekleştirmiş oldukları kurumsal sosyal sorumluluklar önemlidir. Bu bağlamda ikinci sektörün önemli temsilcilerinden bazı holdingler özellikle kadınların kendi kendilerine yetebilmeleri ve sürdürülebilir gelire sahip olabilmeleri için finansal adaleti sağlamaya yönelik çalışmalar gerçekleştirerek cinsiyet temelli yoksulluğun önlenmesinde ciddi adımlar atmıştır.

“Young Women’s Trust kuruluşu ile düşük ücretle ya da hiç ücret almadan çalışan ve ömür boyu yoksullukla karşı karşıya kalan 18-30 yaş arası kadınlar destekleniyor. Kuruluşun temel misyonu eşit ekonomik ve istihdam fırsatları yoluyla genç kadınlar için finansal adaletin sağlanmasıdır (Yıldız Holding Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s. 62)”.

Sağlık ve Kaliteli Yaşam (Hedef 3)

İkinci sektör tarafından gerçekleştirilen kurumsal sosyal sorumluluk projeleri, ücretsiz sağlık hizmetleri, anne-bebek sağlığı, psikolojik destek, sağlıklı beslenme ve spor bilinci gibi toplumun her kesimine yönelik önemli katkılar sunarak, sürdürülebilir sağlık hizmetlerinin yaygınlaşmasına ve toplumun genel sağlık bilincinin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Ücretsiz Sağlık Hizmetlerinin Sağlanması

İkinci sektör, sağlıklı ve kaliteli yaşamı desteklemek amacıyla kurumsal sosyal sorumluluk projelerine önem vermektedir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda sağlık hizmetlerine erişimin artırılabilmesi için dezavantajlı konumda olan bireylere ücretsiz sağlık hizmetleri sunularak tedavileri gerçekleştirilmiştir. Sağlıklı yaşamın desteklenebilmesi için ücretsiz sağlık taramaları yapılmış, erken teşhis ile koruyucu-önleyici yöntemler uygulanmıştır. Yine yıllar içerisinde birçok ameliyat gerçekleştirilerek sağlıklı ve kaliteli yaşam hedefine yönelik faaliyetler gerçekleştirilmiştir. İkinci sektörün kurumsal sosyal sorumluluk projeleri ile çocuklara yönelik sağlık hizmetleri sunması sağlıklı nesillerin yetişmesi için önemli uygulamalar olarak öne çıkmaktadır. İkinci sektörün sağlık odaklı yürütülen kurumsal sosyal sorumluluk projeleri toplumun sağlık hizmetlerine ulaşılabilirliğini amaçlamaktadır.

“Bedelsiz Sağlık Hizmetleri Projesi ile Anadolu Vakfı, ihtiyaç sahibi bireylere destek olmayı ve topluma katkı sağlamayı sürdürüyor. İnsana yatırım yapma inancıyla, sağlık alanında sosyal sorumluluk çalışmalarını merkezi aracılığıyla hayata geçiriyor. 2005 yılından bu yana 58.795 kişiye hizmet verilirken, 12.029 ameliyat, 38.848 gün yataklı tedavi ve 482.186 tetkik gerçekleştirildi. Ayrıca, Sağlıklı Çocuklar Mutlu Yarınlar Projesi kapsamında, erken teşhis edilebilen hastalıkların tespit edilmesi ve çocukların sağlıklı bir yaşama kavuşmaları hedefleniyor. 2014-2022 yılları arasında bu projeden 14.751 çocuk faydalandı; 45.491 muayene, 8.385 ameliyat ve 5.469 gün yataklı tedavi hizmeti sunuldu (Anadolu Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s. 157).”

Anne-Bebek Sağlığının Artırılması

Yeni doğan bebeklerin sağlıklı bir şekilde büyüebilmeleri ve yaşamlarına sevgiyle bağlanabilmeleri için gerçekleştirilen projeler, anne-bebek arasında güvenli bağlanmayı destekleyerek bebek ölümlerini azaltmayı sağlamıştır. Bu kapsamda desteklenen projeler, erken veya sağlık sorunlarıyla doğan bebeklere yönelik eğitim ve ekipman desteğiyle ailelere yardımcı olmayı hedefleyerek sürdürülebilir sağlıklı ve kaliteli yaşamı amaçlamaktadır.

“Yeni doğan her çocuğu geleceğimizin temeli olarak görüyor ve kaliteli sağlık hizmetlerine erişimin herkes için bir temel hak olduğunu kabul ediyoruz. Molfix markası öncülüğünde 2019 yılında Molfix Hayat Bağım Güvenli Bağlanma Programı’nı hayata geçirdik. Bu proje, erken veya sağlıksız doğan bebeklerin hayata sevgiyle bağlanmalarını, anne ve bebek arasındaki güvenli bağın güçlenmesini ve bebek ölümlerinin azaltılmasını hedeflemektedir. Bu amaçla projemizi eğitim ve ekipman desteği olmak üzere iki aşamada gerçekleştirdik (Hayat Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.64).”

Sağlıklı Beslenme Kültürünün Oluşturulması

Sağlık ve kaliteli yaşam alanında sürdürülen KSS projeleri, çocukların ve ailelerin sağlıklı beslenme konusunda bilinçlendirilmesine yönelik önemli adımlar atarak toplumsal fayda sağlamıştır. Erken çocukluk döneminden itibaren sağlıklı yaşam kültürünün kazandırılması için gerçekleştirilen KSS projeleri, çocukların sağlıklı beslenme alışkanlıklarını kazanmalarını teşvik ederek, sürdürülebilir sağlıklı bir toplum oluşmasını amaçlamaktadır.

“Düzenli ve sağlıklı beslenmenin bir yaşam tarzı haline getirilmesi, okul öncesi dönemdeki çocuklar, öğretmenler ve ebeveynlerin bu konuda bilinçlendirilmesi amacıyla 2016 yılından bu yana sürdürülen 'Eğlenerek Hareket Edelim Sağlıklı Beslenelim' projesi, 17 ilde 546 öğretmen aracılığıyla 24 binden fazla çocuğa ulaşmıştır. 2022 yılında, 'Erken Çocukluk Eğitiminde Sürdürülebilir Beslenme' ve 'Çocuklarda Beslenmenin Önemi' konularında çevrimiçi eğitimler de gerçekleştirilmiştir (Yaşar Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.86).”

“Sağlıklı ve iyi yaşam bilincinin çocuklar arasında yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla Migros ile Sağlıklı Büyüyorum projesini yürütmektedir. Migros mağazalarında gerçekleştirilen mağaza turları ve eğitimler sayesinde bugüne kadar 176.000'den fazla çocuğa ulaşılmıştır (Anadolu Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.187).”

Sağlıklı Yaşam İçin Spor Bilincinin Geliştirilmesi

Sağlık ve kaliteli yaşam alanında sürdürülen projeler, çocuklar ve gençler arasında sportif yaşamı teşvik ederek sağlıklı, aktif ve eşitlikçi bir toplum oluşturmayı hedeflemektedir. Özellikle sporun, gençlerin fiziksel gelişiminin yanı sıra, sosyal becerilerini, toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışını ve birlikte yaşama kültürünü geliştirmede önemli bir araç olduğu vurgulanmaktadır. Özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar dahil olmak üzere her kesimden gençlerin sporla tanışmasına ve spor kültürünü benimsemesine yönelik yapılan bu projeler, gençlerin hem fiziksel hem de sosyal gelişimlerine büyük katkı sağlamaktadır. Bu tür girişimler, geleceğin nesillerinin daha sağlıklı, kendine güvenen ve toplumsal eşitliğe duyarlı bireyler olarak yetişmelerine destek olmaktadır.

“Geleceğin umudu olan gençlerin daha sağlıklı ve dinç bir şekilde yetişmelerine destek olmak amacıyla Polisan Holding, Kocaeli'nin en büyük 'Eğitim, Kültür ve Spor Kompleksi'ni inşa etmiştir (Polisan Holding Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.159).”

“Migros mağazalarında satılan Procter & Gamble (P&G) ürünlerinden elde edilen gelirin bir kısmı, Minik Sporcular projesi kapsamında Özel Olimpiyatlar Türkiye Komitesi'ne bağışlanmaktadır. Bu proje, 2-7 yaş arasında özel eğitim gereksinimi duyan çocukların hem koordinasyon becerilerini geliştirmelerine hem de yaşlılarıyla sosyalleşmelerine olanak tanır. Proje bugüne dek yaklaşık 7.000 özel gereksinimli genç ve çocuğun sporla tanışmasını sağlarken, pek çok spor ekipmanı bağışı da yapılmıştır. Gelecek yıllarda daha fazla çocuğa ulaşılması amaçlanmaktadır (Anadolu Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.161).”

Nitelikli Eğitim (Hedef 4)

İkinci sektörün sürdürülebilirlik hedefleri kapsamında özellikle nitelikli eğitim ilkesinin amaçlanabilmesi için dezavantajlı grupların eğitime ulaşabilmelerine yönelik eğitim altyapısının güçlendirilmesi, kitap okuma bilincinin artırılması, öğrencilerin eğitime devam edebilmeleri için burs destekleri, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi gibi KSS projeleri öncelenmektedir.

Eğitim Altyapısının Güçlendirilmesi

Nitelikli Eğitim alanında sürdürülen projeler nitelikli eğitim hedefi doğrultusunda önemli adımlar atarak eğitimde fırsat eşitliği ve dezavantajlı grupların eğitim imkanlarına erişimini artırmayı hedeflemektedir. Eğitim altyapısının güçlendirilmesi ve çeşitli seviyelerde eğitim olanaklarının artırılması, çocukların ve gençlerin daha kaliteli, çağdaş ve kapsayıcı bir eğitim almasını sağlamaktadır. Bu projeler, toplumsal kalkınmayı desteklerken aynı zamanda uzun vadeli sürdürülebilir etkiler yaratmayı amaçlamaktadır.

“Vakıf olarak, çocukların yaşayarak ve deneyimleyerek öğrenmelerine yardımcı olan, Tasarım Beceri Atölyelerinin 20 okulda kurulması için Millî Eğitim Bakanlığı’na bağışta bulunduk. Vakıf tarafından yaptırılan birçok eğitim tesisi (Gümüşhane, Erzurum, İstanbul, Erzincan illerinde ilköğretim, lise, üniversite ve öğrenci yurtları, öğrenci merkezleri ve konferans hizmet binaları) bulunmaktadır (Doğan Holding Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.114).”

“Vakıf, faaliyet gösterdiği bölgelerin kalkınmasına katkıda bulunmak için Türkiye genelinde 78 ilçede okullar, yurtlar, öğretmen evleri, sağlık kuruluşları, spor tesisleri, kültür ve sosyal merkezler ile Sabancı Üniversitesi gibi 120’den fazla kurumu hayata geçirmiştir (Sabancı Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.97).”

Kitap Okuma Kültürünün Kazandırılması

Gençlerin analitik düşünme ve bilgi üretme yetilerini geliştirmek amacıyla kütüphane farkındalığını artırmayı hedefleyen KSS projeleri ile çocukların kütüphaneye olan ilgilerinin artırılması amaçlanmaktadır. Sınırlı imkânlarla sahip bölgelerde yaşayan ilköğretim öğrenciler gezici kütüphaneler sayesinde kitaplara ulaşmış olup bu KSS projesi ile eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanarak nitelikli eğitim ilkeleri kapsamında ilköğretim çağındaki öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırılması amaçlanmıştır.

“Anadolu Isuzu, Cevdet İnci Vakfı iş birliğiyle hayata geçirdiği proje çerçevesinde dönüştürdüğü gezici kütüphane aracıyla, 2015’ten bu yana İzmir’in imkânları sınırlı bölgelerinde ilköğretim öğrencilerini kitapla buluşturuyor. Bu proje sayesinde, kütüphane hizmeti çeşitli okullara taşınarak, özellikle eğitim olanaklarına erişimi sınırlı olan ilköğretim öğrencileri başta olmak üzere 130 binden fazla kişiye ulaşılmıştır (Anadolu Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.155).”

Burs Programlarının Geliştirilmesi

Nitelikli Eğitim ilkeleri kapsamında eğitimde maddi destek sağlamanın önemini ve çeşitliliğini ortaya koymayı amaçlayan KSS projeleri de gerçekleştirilmektedir. İkinci sektörün önemli kuruluşları ihtiyaç sahibi öğrencilerin eğitimlerine gerçekleştirmiş oldukları burs çalışmaları ile katkıda bulunmaktadır. KSS projeleri ile farklı kurumlarla iş birliği yapan ikinci sektör temsilcileri daha sürdürülebilir burs programlarını da oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu burs programları, iş birliği yapılan kurumların bağışçılarının desteğiyle öğrencilerin lisans eğitimine yardımcı olurken, dijital platformlar burs sistemini daha sistematik ve demokratik hale getirerek hem öğrencilere hem de burs verenlere kolaylık sağlamaktadır. İş birliğine açık bir şekilde gerçekleştirilen bu KSS projeleri sayesinde sürdürülebilir burs programları tasarlanarak eğitimde fırsat eşitliği amaçlanmaktadır.

“Anadolu Vakfı, “Işığınla Gelecek Burs Bağış Programı” aracılığıyla bağışçıların yapacağı destekle daha fazla ihtiyaç sahibi gence ulaşmayı hedefliyor. Işığınla Gelecek Burs Bağış Programı’na bağış yapmak isteyenler, dilediği miktarda bağışla, ihtiyaç sahibi gençlerin hem lisans eğitimine destek oluyor hem de

hayallerini gerçekleştirmelerine aracılık etme imkânı buluyor (Anadolu Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.153). ”

“Vakıf, 2015-2016 eğitim-öğretim yılından itibaren, başarılı ancak maddi durumu yetersiz kız öğrencilerin eğitimine destek sağlamak amacıyla bir burs programı başlatmıştır. Bu program kapsamında Tıp, Mühendislik ve Hukuk Fakültesi öğrencilerine "Üstün Başarı Bursu" verilmektedir. Ayrıca Aydın Doğan Vakfı, lise eğitimi boyunca Baba Beni Okula Gönder yurtlarında kalan ve dört yıllık lisans programlarını kazanan öğrencilere de burs desteği sağlamaktadır (Doğan Holding Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.116). ”

“Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı, yüksek lisans, lisans, yüksekokul öğrencileri ile Anadolu Meslek Liseleri’nde öğrenim gören yetenekli, çalışkan, başarılı ve maddi desteğe ihtiyaç duyan öğrencilere karşılıksız burs sağlamaktadır. Vakıf, bugüne kadar yaklaşık 7.000 öğrenciye bu imkânı sunmuş ve öğrencilere tamamen karşılıksız burslar vermiştir (Yaşar Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.105). ”

Dezavantajlı Çocukların Eğitimine Destek Olunması

Tarımda çocuk işçiliği konusundaki farkındalık yaratma çabaları ve mevsimlik işçi olarak çalışmak zorunda olan bu çocukların eğitimlerine yönelik yürütülen KSS projeleri, toplumda daha geniş bir etki yaratma potansiyeli taşımaktadır. Tüm bu girişimler, bireylerin toplumsal sorunlara duyarlılığını artırarak, daha kapsayıcı ve bilinçli bir toplum oluşturma hedefini desteklemektedir. Ayrıca bu KSS projeleri ile eğitime erişim imkânı olmayan mevsimlik işçi çocukların eğitim hizmetlerine ulaşımını kolaylaştırarak nitelikli eğitim ilkesinin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

“Carrefoursa, 2015'ten bu yana UNICEF ile iş birliği yaparak, tarımda çocuk işçiliği konusunda farkındalık yaratmayı hedefleyen "Tarladan Okula" projesini desteklemeye devam etti. Carrefoursa, UNICEF’in projelerinin hipermarketlerinde tanıtılmasına imkân tanıdı ve Çocuk Bayramı’nda kumbaralar aracılığıyla maddi destek sağladı (Sabancı Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.92). ”

Türkiye’de tarımda mevsimlik göç, birçok çocuğun eğitimine olumsuz etki yapmaktadır. Bu bağlamda, göç eden ailelerin çocuklarına ücretsiz ve kesintisiz eğitim imkânı sunan KSS projeleri nitelikli eğitim sürdürülebilir kalkınma hedefi için önemli bir çözüm sunmaktadır. Çocukların eğitime katkıda bulunmak amacıyla açılan sınıflar, farklı ders seçenekleri ile onların gelişimini desteklemekte ve potansiyellerini artırmaktadır.

“Anadolu Etap’ın 2015’ten bu yana yürüttüğü Misafir İşçi Çocukları (MİÇO) projesi, bugüne kadar 1.800 çocuğun hayallerine köprü olmuştur. Mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarına ücretsiz ve kesintisiz eğitim sağlayan ilk tarım şirketi olarak Anadolu Etap, kendi çiftliklerinde sınıflar açarak çocukların eğitime ve gelişimine katkıda bulunuyor (Anadolu Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.109). ”

Nitelikli eğitim kalkınma hedefine ulaşılabilmek için yürütülen KSS projeleri özellikle özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere yönelik destek ve farkındalığın oluşturulmasını amaçlamaktadır. Otizmlili çocuklar başta olmak üzere engelli öğrencilerin yaratıcı öğrenme süreçlerinin geliştirilmesi ve 21.yüzyıl becerilerini kazanmaları amacıyla yürütülen proje kapsamında özel eğitim ihtiyacı olan çocuklara fiziksel imkanlar sunulmuştur. Gerçekleştirilen bu KSS projesiyle kapsayıcı eğitim anlayışıyla özel eğitime ihtiyacı olan engelli bireylere sürdürülebilir eğitim hizmetleri sunulması amaçlanmıştır.

“Eğitim Meydanları, çocuklara 21. yüzyıl becerilerini kazandırmayı hedefleyen, yaratıcı öğrenme, güçlenme ve motivasyon desteği sunan birimleri bir araya

getiren bir vaha olarak tasarlandı. Millî Eğitim Bakanlığı'na hibe edilmek üzere inşa edilen 8 sınıflı okullar ve çevresindeki birimlerin bulunduğu bu alanlarda, her üç şehirde de okulun yanında otizmliler için özel olarak tasarlanmış konteyner sınıflar yerleştirildi. Bu proje, Millî Eğitim Bakanlığı ve Tohum Otizm Vakfı iş birliği ile özel eğitim ihtiyacı olan çocukların eğitimine destek olmayı amaçlamaktadır (Koç Topluluğu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.24). ”

“Limak Vakfı tarafından inşa edilen Gülseren Özdemir Özel Eğitim Uygulama Okulu, özel eğitim ihtiyacı olan zihinsel ve bedensel engelli çocukların toplumda eşit fırsatlara sahip olmalarını sağlamayı hedeflemektedir. Bu okul, ilköğretim, ortaokul ve lise seviyelerinde otizm orta-ağır ve zihinsel orta-ağır engelli öğrenciler ile birden fazla engeli olan öğrenciler için eğitim ve öğretim sağlamak üzere tasarlanmıştır (Limak Şirketler Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.134). ”

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (Hedef 5)

İkinci sektör tarafından gerçekleştirilen kurumsal sosyal sorumluluk projeleri toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın girişimciliğini desteklemekte, kadınların işgücünü artırmayı ve ekonomik bağımsızlıklarını sağlamayı hedeflemekte ve çeşitli eğitim programlarıyla dijital pazarlama, tasarım odaklı düşünme, e-ticaret gibi alanlarda beceriler kazanmalarına; kooperatif kurma ve işletme yönetimi gibi alanlarda deneyim kazanmalarına olanak tanımaktadır.

Cinsiyet Temelli Mesleki Önyargıların Azaltılması

Erken yaşlarda mesleki tercihlere yönelik kalıp yargıları aşmayı amaçlayan KSS projeleri ile öğrencilere cinsiyet ayrımcılığından uzak bir şekilde meslek seçimlerinde özgürce karar verme olanağı sağlanmaktadır. Kadınların meslek sahibi olmaları ve iş hayatına katılımlarını teşvik eden eğitimler düzenlenirken, özellikle STEM gibi erkek yoğun bilimsel ve teknik alanlarda genç kadınlara mentorluk ve rol model desteği sunularak kadınların da istedikleri meslek dallarında kariyer yapabilmelerine yardımcı olunması yürütülen KSS projelerinin temel hedefleridir. Bu bağlamda erkek mesleği olarak görülen birçok meslekte cinsiyet temelli önyargıların da yıkılması ve sürdürülebilir toplumsal cinsiyet eşitliğinin iş hayatında sağlanması amaçlanmaktadır.

“TMK Lise Programı, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre özgürce meslek seçimi yapmalarını teşvik etmektedir. Bu kapsamda, TMK'nın desteklediği 7 mühendislik bölümünü tanıtan ve başarılı kadın mühendislerin deneyimlerini paylaştığı rol model videoları hazırlanarak online platformlarda yayımlanmıştır. Bu videolar aracılığıyla, mühendislik alanında kadınların da rol model olabileceği vurgulanmış ve toplumsal kalıp yargıların aşılması hedeflenmiştir. Böylece, öğrenciler meslek seçimlerinde cinsiyet ayrımcılığından uzak, yeteneklerine uygun şekilde ilerleme imkânı bulmuşlardır (Limak Şirketler Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.133). ”

“Anadolu Isuzu, Milyon Kadına Mentor programıyla 15-25 yaş arasındaki genç kadınları ve sektör liderlerini STEM (Fen Bilimleri, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) alanlarında dijital bir platformda bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. 2022 yılında bu programı destekleyerek, alanında uzman 20 çalışan, deneyimlerini STEM alanında okuyan 15 kadın öğrenci ile paylaşmış ve onların kariyerlerine ışık tutmuştur. Böylece, STEM alanında eğitim gören veya bu alanda çalışmayı planlayan genç kadınların hayatlarına dokunarak onlara fayda sağlamış ve daha geniş bir dönüşüm etkisi yaratma fırsatı sunmuştur (Anadolu Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.129). ”

Cinsiyetçi Söylemlerin Azaltılması

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği hedefi ile sürdürülen KSS projelerinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konularında yapılan farkındalık çalışmaları büyük bir öneme sahiptir. Bu tür projeler, kadınların yaşadığı olumsuz deneyimleri görünür kılarken, toplumsal normları sorgulama ve değişim yaratma amacını taşır. Kurumsal düzeyde yapılan girişimler, cinsiyet eşitliğini destekleyerek bu anlayışın içselleştirilmesini sağlar. Dilin gücünden yararlanarak, cinsiyetçi ifadelerin ortadan kaldırılması ve kapsayıcı bir iletişim dilinin benimsenmesi, toplumsal farkındalığın artırılmasına yardımcı olur. Ayrıca, eğitim ve farkındalık programları aracılığıyla cinsiyet eşitliği konusunun geniş kitlelere ulaştırılması, kalıcı bir değişim yaratma potansiyeli taşır. Tüm bu çabalar, sürdürülebilir toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerleşmesi için atılan kritik adımlar olarak değerlendirilmektedir.

“Kapsayıcı bir dil kullanmanın eşitliğe ulaşmada en önemli adımlardan biri olduğunu biliyoruz. Bu doğrultuda, cinsiyetçi ifadeleri ortadan kaldırmak ve alternatif, kapsayıcı bir dil oluşturmak amacıyla 2020 yılında "Eşit Bi'Hayat Sözlüğü"nü oluşturduk. Bu sözlük, dildeki cinsiyetçi kalıplardan kaçınmayı amaçlayarak tüm paydaşlarımıza sunulmuştur. 2022 yılında ise bu sözlüğü daha da geliştirdik ve Microsoft Office programlarıyla uyumlu, cinsiyetçi ifadeleri tespit eden bir “Söylem Kontrol Mekanizması”nı devreye soktuk (Zorlu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.42).”

“Dil’de Eşittir” projesi kapsamında, gönüllü bir ekip tarafından iki haftada bir toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı kelime paylaşımları yapılmıştır. Ayrıca “YBP TCE Sözlüğü” hazırlanmış ve tüm çalışanların kullanımına sunulmuştur. Bu süreçte “DENGİ” adında bir e-bülten üç ayda bir yayınlanmaya başlamış; şiddetsiz iletişimi ele alan “İletişimin Kalbi” eğitimi ile farkındalık artırıcı çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca ilkokullarda yüz yüze uygulanan “Benim Adım İnsan” projesiyle hem çalışanlara hem de çocuklara yönelik farkındalık oluşturulmuştur (Yaşar Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.73).”

Sanayi Sektöründe Kadın Görünürlüğünün Artırılması

İkinci sektör, yürüttüğü toplumsal cinsiyet temelli KSS projeleri ile erkek yoğun olarak kabul edilen sanayi sektörünün her kademesinde kadınların daha aktif bir şekilde rol almasını sağlayarak cinsiyet temelli ayrımcılığının önüne geçilmesini amaçlamaktadır. Kadınların sanayi sektöründe istihdamının artırılmasına yönelik meslek liselerindeki kız öğrencilerin kariyer planlamalarına yardımcı olacak eğitimler ile cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalık oluşturmaktadır. Sürdürülebilir toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için yürütülen bu KSS projeleri gelecek yıllarda kadınların ekonomik ve sosyal anlamda güçlenmelerine yardımcı olmaktadır.

“Çimsa'nın İşimiz Eşitlik projesi, meslek lisesi öğrencilerine iş tanımı, mülakat teknikleri, CV hazırlama ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında eğitim vererek sanayi kuruluşlarında kadın istihdamını artırmayı amaçlamaktadır. Bu girişim, 8 bölgede 4.200 öğrenciye ulaşarak Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları arasında yer alan Nitelikli Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği hedeflerine katkıda bulunmuştur (Sabancı Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.91).”

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi

İkinci sektörün kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla mücadeleye yönelik yürütmüş olduğu KSS projeleri kapsamlı farkındalık ve destek programlarıyla güçlendirilmektedir. Bu programlar hem çalışanların hem de toplulukların şiddete karşı bilinçlenmesini hedeflemekte, bu konuda gerekli destek mekanizmaları oluşturulmaktadır. İkinci sektör, şiddet mağdurlarının güvenli bir ortamda destek alabilmelerini sağlamak için acil yardım hatları ve danışmanlık hizmetleri sunmakta, aynı

zamanda eğitimler düzenleyerek çalışanlarının bu konudaki bilgilerini artırmaktadır. Yapılan çalışmalarla, şiddetin farklı türlerine dikkat çekilmekte ve bu konuda toplumun bilinçlendirilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca, kadın sığınma evlerinde kalan bireyler için istihdam olanakları oluşturulması gibi projelerle, psikososyal destek sağlama hedefi güdülmektedir.

“2021 yılında, toplumda şiddet konusunda farkındalık yaratmak ve bireylere şiddete maruz kaldıklarında başvurabilecekleri kanallarla ilgili bilgi vermek amacıyla bir bilgilendirme filmi hazırladık. "Sevgi Bu Değil" mesajıyla şiddet türlerini vurguladığımız bir iletişim kampanyası başlattık ve bu kampanyayı 2022'de de sürdürdük (Zorlu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.42).”

“Denizyıldızı projesi, ekonomik, psikolojik veya fiziksel şiddet mağduru olan ve kadın sığınma evlerinde kalan bireylere istihdam fırsatları sunmayı amaçlamaktadır. Bu proje aracılığıyla, bu kadınların yeniden topluma kazandırılması ve bağımsız bir yaşam sürmeleri desteklenmektedir (Sabancı Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.91).”

“Tüm çalışanlar için oluşturulan “Limak Ev İçi Şiddet Hattı” ile çalışanlar 7/24 ücretsiz olarak psikolojik veya hukuki danışmanlık hizmetlerinden yararlanmaktadır (Limak Şirketler Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.35).”

İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme (Hedef 8)

İkinci sektör tarafından insana yakışır iş ve ekonomik büyüme hedefi ile desteklenen sosyal sorumluluk projeleri çalışanların haklarının korunması, toplu iş sözleşmeleri ile sosyal güvencelerinin korunması, eşit işe eşit ücret ilkesinin benimsenmesi, cinsiyet ayrımcılığının önlenmesi, çalışan refahına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Sendikal ve Sosyal Hakların Desteklenmesi

İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme hedefi ile gerçekleştirilen çalışmalar, çalışan haklarına saygı ve adil çalışma koşullarının sağlanmasıyla mümkün kılınmaktadır. İkinci sektör, çalışanların sendikal haklarını destekleyerek toplu iş sözleşmeleri aracılığıyla onların ekonomik güvenliğini artırmayı hedeflemektedir. Ayrıca ücret belirleme süreçleri, yalnızca kıdem ve kademeye dayalı olarak şekillenmekte, böylece tüm çalışanlar arasında eşitlik sağlanmaktadır. Bu tür uygulamalar insana yakışır iş ve ekonomik büyüme ilkelerinin sürdürülebilir bir şekilde uygulanmasını amaçlamaktadır.

“Çalışanlarımızın bireysel haklarına ve özgürlüklerine saygı gösteriyoruz. Bu kapsamda, adil çalışma koşullarını sağlamak ve haklarını güvence altına almak amacıyla sendikalaşma haklarını destekliyoruz. 2022 itibarıyla, 39.725 çalışanımız Toplu İş Sözleşmesi kapsamında yer almaktadır. Sadece çalışanlarımızın değil, toplumun da faydasına olan gönüllü çalışmalara katılmalarını teşvik ediyor, bu şekilde grup olarak toplumda olumlu bir etki yaratmaya odaklanıyoruz (Anadolu Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.143).”

Çalışan Refahının Desteklenmesi

İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme hedefi ile sürdürülen projelerle koruyucu hekimlik hizmetlerinin yanı sıra işyeri sağlık birimleri, çalışanların genel sağlığını desteklemek için çeşitli eğitimler ve programlar düzenlemektedir. Stres yönetimi, sağlıklı beslenme, kilo yönetimi ve sigarayı bırakma gibi konularda sunulan hizmetler, çalışanların yanı sıra taşeronlar, müşteriler ve ziyaretçiler için de erişilebilir hale getirilmektedir. Ayrıca, şirketler zihinsel, sosyal, duygusal ve finansal sağlık konularına da önem vererek çalışanlarına biyopsikososyal yönlerden faydalar sunmaktadır. Gerçekleştirilen KSS projeleri ile sosyal yaşam ve iş-yaşam dengesi konularında çalışanların ve paydaşların ihtiyaçlarını karşılamayı hedeflemektedir. Bu

tür kapsamlı yaklaşımlar, çalışanlar başta olmak üzere paydaşların da iş-aile-yaşam çatışmasını önlemeyi amaçlamaktadır.

“Koruyucu hekimlik hizmetlerine ek olarak, işyeri sağlık birimimiz öncülüğünde stres yönetimi, sağlıklı beslenme ve kilo kontrolü, sigarayı bırakma, teknoloji ve şeker bağımlılığı gibi konularda eğitimler ve destek programları düzenlemeye devam ediyoruz. Bu hizmetlerden sadece çalışanlarımız ve aileleri değil, aynı zamanda taşeronlarımız, müşterilerimiz ve ziyaretçilerimiz de yararlanabilmektedir (Polisan Holding Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.153).”

“Koç Topluluğu, tüm çalışanlarını daha sağlıklı bir yaşam sürmeleri konusunda desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle, fiziksel sağlığın yanı sıra zihinsel, sosyal, duygusal ve finansal sağlık konularına da önem verilmektedir. Bu doğrultuda, çalışanların hem iş hem de özel yaşamlarında daha sağlıklı bireyler olabilmeleri için çeşitli faydalar sunulmaktadır. Son üç yıl içinde "Online Poliklinik" hizmeti aracılığıyla toplam 36.708 çevrimiçi randevu alınmış ve 20.485 mesaj iletilmiştir. 2022 yılı itibarıyla, 22 farklı branşta uzmanlaşmış 88 doktor bu platformda hizmet vermeye devam etmektedir (Koç Topluluğu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.75).”

“Çalışanların zihinsel ve fiziksel esenliğini (well-being) iş-yaşam dengesi çerçevesinde korumayı ve bütüncül bir sağlık ve mutluluk hali sağlamayı amaçlayan "Çalışan Destek Programı" ve "Çalışan Destek Hattı" uygulamaları sayesinde çalışanlar, sosyal yaşama yönelik psikolojik, tıbbi, hukuki, mali, sağlıklı beslenme, ofis ergonomisi, teknoloji, veterinerlik hizmetleri ve ev/bahçe bakımı gibi çeşitli ihtiyaçları için danışmanlık hizmeti alabilmektedir (Limak Şirketler Grubu Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.35).”

Eşitsizliklerin Azaltılması (Hedef 10)

İkinci sektör tarafından eşitsizliğin azaltılması hedefi ile desteklenen sosyal sorumluluk projeleri, işyerinde fırsat eşitliğini sağlamak, şeffaf işe alım süreçleri uygulamak, cinsiyet eşitliğini gözetmek, engellilerin istihdamını artırmak ve engellilere uygun çalışma koşulları sunarak toplumsal hayata katılımlarını destekleme amacıyla gerekli eğitimler ve adil bir çalışma programı sunarak kapsayıcı iş ortamının oluşmasını sağlamaktadır.

İşyerinde Fırsat Eşitliğinin Sağlanması

Eşitsizliklerin azaltılması hedefi sosyal sürdürülebilirliğinin en önemli hedefleri arasında yer almaktadır. Bundan dolayı da iş ortamında fırsat eşitliğinin sağlanması oldukça önemlidir. İkinci sektörün önemseydiği eşitsizliklerin azaltılması sosyal sürdürülebilirlik ilkesi kapsamında gerçekleştirilen uygulamalarda özellikle insan kaynakları süreçlerinde adalet ve eşitlik ilkesine dayanarak, işe alım, ücretlendirme ve terfi gibi alanlarda tüm çalışanlara eşit fırsatlar sunulmaktadır. İşe alım süreçleri şeffaf bir şekilde yürütülmekte, tüm adaylar yetkinlikleri doğrultusunda değerlendirilmektedir. İşyerinde cinsiyet, yaş, cinsel yönelim, engellilik gibi özelliklerden bağımsız olarak, tüm çalışanların ayrımcılığa maruz kalmaması için yöneticilere sorumluluklar yüklenmektedir. Ayrıca, aday değerlendirme süreçlerinde cinsiyet dengesi gözetilerek hem kadın hem erkek adayların eşit temsil edilmesi hedeflenmektedir. Bu uygulamalar, daha adil bir çalışma ortamı yaratmayı ve toplumsal eşitsizlikleri azaltmayı amaçlamaktadır.

“İşe alım, ücretlendirme, performans değerlendirme, terfi, atama, eğitim ve gelişim gibi tüm insan kaynakları süreçlerinde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla, adil ve eşit bir çalışma ortamı yaratılmaktadır. Açık pozisyonlar için her başvuru kriteri, Topluluk'un kurumsal kariyer sitesinde yayınlanmakta ve aday seçiminde belirleyici olan unsur, adayın yetkinlikleri olmaktadır. Bu çerçevede, erkek ve

kadın çalışanlar arasında işe giriş ve terfi süreçlerinde ücret farklılığı bulunmamaktadır (Yaşar Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.71). ”

“İstihdam politikalarımızda kadın-erkek ayrımı yapmadan, liyakat ve becerileri esas alıyoruz. İşe alım süreçlerimizi bu doğrultuda kurguluyor, objektif kriterlerin ışığında işe alım yapıyoruz. Ayrıca fırsat eşitliğini desteklemek üzere, işe alım süreçlerimizde değerlendirdiğimiz adayların yarısının kadın yarısının erkek olmasına dikkat ediyoruz. Aday değerlendirme ve seçimi süreçlerine İşe Alım Yönetmeliğimiz uyarınca hareket ediyor, tüm bu süreçlerde cinsiyete dayalı yönlendirme olmamasını sağlıyor ve fırsat eşitliği yaklaşımımıza uygun olarak adayları değerlendiriyoruz (Yıldız Holding Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.51). ”

Engelli İstihdamının Artırılması

Eşitsizliklerin azaltılması hedefi kapsamında engelli bireylerin istihdamı ve toplumsal yaşamda yer alabilmeleri için kapsayıcı bir yaklaşım geliştirmek, birçok ikinci sektör kurumu için öncelikli hedefler arasındadır. Bu kapsamda, engelli çalışanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çeşitli eğitim ve destek programları hayata geçirilmektedir. Temel düzeyde işaret dili eğitimi gibi etkinliklerle iletişim engelleri azaltılmakta ve engelli bireylerin işyerinde daha aktif rol alması sağlanmaktadır. Engelli bireylerin istihdamını artırmak için, uygun çalışma koşulları ve esneklikler sunulmakla birlikte bu bireylerin deneyim ve önerileri doğrultusunda iyileştirici önlemler alınmaktadır. Ayrıca, sosyal farkındalık projeleri aracılığıyla fiziksel aktiviteler gibi olanaklar sunulurken, engelli bireylerin özgüvenleri pekiştirilmekte ve toplumsal hayata katılımları teşvik edilmektedir.

“Kapsayıcılık, Çeşitlilik ve Eşitlik odağında önem verdiğimiz alanlardan bir diğeri ise engellerin ortadan kaldırılması ve çalışma koşullarımızın engelli çalışanlarımıza uygun hale getirilmesidir. Bu kapsamda ilk olarak, Türk İşaret Dili desteği ile topluma eğitim veren sosyal bir girişim olan Anlatan Eller ile yaptığımız iş birliği sayesinde Mutlu Et Mutlu Ol Günü etkinliklerimiz kapsamında İşaret Dili Atölyesi gerçekleştirdik. Sonrasında bu atölye programını bir adım ileriye taşıyarak çalışanlarımıza temel düzeyde işaret dili eğitim programı düzenledik (Yıldız Holding Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.51). ”

“Engelsiz Mavi projesi, engelli bireylerin fiziksel aktivitelere katılım imkanları hakkında farkındalık yaratmanın yanı sıra, kişilik gelişimlerini ve öz güvenlerini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Proje çerçevesinde gerçekleştirilecek etkinlikler, engelli ve engelli olmayan bireylerin ortak ilgi alanlarını ve becerilerini paylaşımlarına olanak tanıyarak, sosyal açıdan engelli bireylerin güçlenmesine katkıda bulunacaktır. Ayrıca, bu proje sayesinde engelli bireylere dalış ve yüzme imkanları sunulurken, yaşamın farklı alanlarına etkin katılımları teşvik edilecek ve erişilebilirlik sağlanacaktır (TAV Havalimanları Sürdürülebilirlik Raporu, 2022, s.120). ”

SONUÇ

Sosyal sorunların çeşitlendiği ve arttığı günümüzde bu sosyal sorunların çözümünde sadece devletlerin müdahalelerinin yeterli olmadığı görülmektedir. Değişen ekonomik koşullar içerisinde ikinci sektörün güçlü aktörleri olarak öne çıkan kurumsal şirketlerin de sosyal sorunların çözümünde aktif rol aldığı görülmektedir. Günümüzde birçok kurumsal şirket gerek kurumsal yapıları gerekse de ekonomik güçleri ile devletlerin çözümsüz kaldığı birçok sosyal sorunda çözüm üretebilecek konuma gelmiştir. Özellikle neoliberal politikalar ile güçlenen şirketlerin ortaya çıkmasıyla birlikte devletler sosyal politika üretme süreçlerine ikinci sektörü

de dahil etmeye başlamıştır. İkinci sektör ise sosyal sorunların çözümünde ve sosyal hizmetlerin üretim sürecinde en güçlü silahı olan kurumsal sosyal sorumluluk projelerini kullanmaktadır. Devletin sosyal hizmet uygulamalarında çıkmaza girdiği durumlarda daha sürdürülebilir sosyal hizmet uygulamalarının gerçekleştirilmesi için ikinci sektörün kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin de sürece dahil edilmesi elzemdir. Bu bağlamda değişen ekonomik anlayışlar da göz önünde bulundurulduğunda, işletmelerin ve şirketlerin ekonomik hedeflerini gerçekleştirmelerinin yanında toplumsal katma değer üretecek sürdürülebilir kurumlara dönüşmesi de kaçınılmazdır (Tiltay vd., 2021, s. 352).

Türkiye'de faaliyet gösteren 11 holdingin sosyal sürdürülebilirlik çalışmalarının sosyal hizmet bağlamında incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, sürdürülebilirlik raporlarından elde edilen bulgular, ikinci sektörün sosyal sorunların çözümüne yönelik sorumluluk alma çabasının toplumsal kalkınmaya ve sosyal refahın geliştirilmesine önemli katkılar sağladığını ortaya koymaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) çerçevesinde sürdürülen kurumsal sosyal sorumluluk projeleri özellikle dezavantajlı gruplara yönelik sosyal hizmetlerle doğrudan iyileşme, toplumsal özgürlük, toplumsal cinsiyet, sağlık, eğitim ve istihdam gibi alanlarda önemli gelişmeler sağlamaktadır. İkinci sektörü meydana getiren işletmelerin ve şirketlerin kamunun sosyal sürdürülebilirliğin yürütülebilmesinde yetersiz kaldığı noktalarda devreye girerek sosyal sorunların çözümüne aktif olarak katkı sağladığı görülmektedir. Yoksulluğun azaltılması, sosyal adaletin sağlanması, sağlık hizmetlerine erişimin genişletilmesi ve eğitimde fırsat eşitliği gibi önemli hedeflerle yürütülen kurumsal sosyal sorumluluk projelerinde toplumsal fayda yaratma olanağı oldukça önemli bir yere sahiptir. Bir diğer adı özel sektör olan ikinci sektördeki bu girişimler, sadece ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk anlayışını da beraberinde getirmektedir (Arslan, 2018, s. 198; Purnamawati vd., 2023, s. 5).

Sürdürülebilirlik raporlarında elde edilen bulgular, özellikle yoksulluk ve açlık gibi insanlığı tehdit eden sorunların çözümünde ikinci sektör temsilcilerinin aktif rol almasının önemli olduğunu göstermektedir. Yoksulluk ve açlık gibi ciddi bir sorun karşısında ikinci sektörün gerçekleştirmiş olduğu kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin etkin ve sürdürülebilir bir mücadele aracı olarak kullanılması elzemdir (Caraher & Furey, 2022, s. 4; Çirkin, 2020, s. 37; Jakunskiene, 2021, s.15). Yoksullukla mücadele amacıyla gerçekleştirilen sosyal sürdürülebilirlik temelli kurumsal sosyal sorumluluk projeleriyle insani yaşama uygun gelirlerle desteklenen bireyler kendi kendilerine yetebilecek konuma yükselebilmektedir (Ventura & Jauregui, 2023, s.13)

Sağlıklı bir ömür sürmek bir insan hakkı olmanın yanında sürdürülebilir yaşamın ilk koşullarından biridir. İkinci sektörün sağlık alanında gerçekleştirmiş olduğu KSS projeleri ise, özellikle sağlık hizmetlerine erişimi kısıtlı olan bireyler için büyük önem taşımaktadır. Ücretsiz sağlık hizmetleri sunan KSS projeleri sayesinde binlerce kişi tedavi olanağına kavuşmuş, sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan eşitsizliklerin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Sağlıklı yaşam tarzını teşvik eden sürdürülebilir ilkeler odaklı bu projeler, erken teşhis ve tedavi olanakları sağlayarak hastalıklarla mücadelede önemli adımlar atılmasını sağlamaktadır. Çocukların, gençlerin, engelli bireylerin vb. sağlıklı yaşam sürmelerini amaçlayan projeler, uzun süreli daha sağlıklı bir toplum oluşturmayı hedeflemektedir. Ayrıca beden sağlığının korunmasının yanında ruhsal sağlığında korunması önemlidir. Bundan dolayı KSS projeleri ile hem beden hem de ruh sağlığına odaklanılarak bireylerin sağlıklı olması hedeflenmektedir. “Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam” sürdürülebilirlik ilkesi üzerinden gerçekleştirilen KSS projeleri ile bireylerin biyopsikososyal yönlerine odaklanılarak kapsamlı ve bütüncül bir bakış açısı geliştirilmektedir. Macassa vd. (2017, s.4)’e göre “Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam” sürdürülebilirlik ilkesini temel olan KSS projeleri, toplumun sağlıklı bir yaşam sürerek refahını artırma yönünde önemli katkılar sağlamaktadır.

“Nitelikli Eğitim” sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde gerçekleştirilen KSS projeleri eğitimde fırsat eşitliğini artırmayı ve dezavantajlı kesimlerin eğitim imkanlarına erişimlerini

kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Özellikle eğitim alanlarına ve tesislerine yapılan yatırımlar, sadece günümüzdeki ihtiyaçlara değil, aynı zamanda gelecek kuşakların eğitimine yönelik de sürdürülebilir çözümler sunmuştur. Ayrıca, düzenli eğitim bütçesi kapsamında yürütülen projeler, kız çocukların eğitime erişimini artırarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin oluşturulmasına katkı sağlamıştır. Kız çocuklarına yönelik burs programları ve mentorluk projeleri, onların eğitim hayatlarında daha güçlü biçimde yer almalarını sağlamıştır. STEM (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) gibi erkek egemen alanlarda kız çocuklarının desteklenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerinin önemli bir göstergesi olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliği alanında sürdürülen projeler, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanarak kendi kendilerine yeten bireyler olmalarını sağlayarak istihdam piyasasında güçlerini artırmaya yönelik önemli kazanımlar sağlamanın önünü açmıştır. Cinsiyete bakılmaksızın kadın ve erkeğe yapılan eğitim yatırımları gelecek dönemlerde karşılığını vermektedir. Bundan dolayı ikinci sektör temsilcileri, eğitilmiş insan sayısının artırılması için KSS projelerine odaklanmaktadır. Günümüzde erkek ve kadınların eğitimlerine odaklanan KSS projeleri ile bireylerin potansiyelleri açığa çıkarılarak güçlendirilmeleri sağlanmaktadır (Arunmozhi & Sumandiran, 2020, s.216; Candemir,2020, s.88). “Nitelikli Eğitim” ilkesine odaklanılarak gerçekleştirilen KSS projeleri kısa vadede bireylerin kendi kendilerine yetebilmelerine olanak verirken uzun vadede ise ekonomik olarak toplumsal refahın artmasının önünü açarak sosyal değişime zemin hazırlamaktadır (Hasslöf, 2015, s.58; Žalėnienė & Pereira, 2021, s.105).

Çalışanın korunması ve adil çalışma koşullarının sürdürülmesi, “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” hedefi doğrultusunda ikinci sektörün gerçekleştirmiş olduğu KSS projeleriyle desteklenmiştir. “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” hedefli gerçekleştirilen KSS projeleriyle sendika örgütlenmesi, toplu iş sözleşmeleri ve eşit işe eşit ücret gibi sosyal hakların önemi giderek artmakta ve bu KSS projeleri sayesinde sürdürülebilir insani gelişme ivme kazanmaktadır (Chigbu & Nekhwevha, 2023, s. 9; D’Mello vd., 2024, s.19; Goerke & Paulus, 2024, s.1302; Şahin & Bayramoğlu, 2015, s. 165-166).

“Eşitsizliklerin Azaltılması” sürdürülebilirlik ilkesi ile ikinci sektörün gerçekleştirmiş olduğu KSS projeleri toplumun farklı kesimlerine eşit olanaklar sunarak toplumsal adaleti sağlamayı hedeflemiştir. Özellikle engellilerin işgücünü artırmasını teşvik eden bu KSS projeleri aynı zamanda da iş yerlerinde kapsayıcı bir ortam yaratılmasına katkı sağlamıştır. Yaş, cinsiyet, engellilik gibi durumlardan kaynaklanan ayrımcılığı kalıcı bir şekilde ortadan kaldırmayı hedefleyen KSS projeleri toplumsal eşitliğin sürdürülmesinde önemli roller oynamaktadır (Oware, 2023, s.11; Velasco-Balmased vd., 2023, s.1917). Werner (2009, s. 561)’a göre ise ikinci sektörün eşitsizliklerin azaltılmasına yönelik gerçekleştirdiği tüm KSS projeleri hem toplum hem de birey üzerinde olumlu ve sürdürülebilir bir etki oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışmada, ikinci sektör olarak da adlandırılan özel sektörün sosyal sürdürülebilirlik odaklı gerçekleştirilen kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin sosyal hizmetin amaçları ile büyük ölçüde örtüştüğü ve toplumsal sorunların çözümüne önemli katkılar sağladığı tespit edilmiştir. İkinci sektör, sosyal refahın artırılması, toplumsal kalkınmanın sağlanması ve sosyal adaletin yaygınlaştırılması gibi hedeflere yönelik KSS projeleri ile yalnızca geçici çözümler sunmakla kalmamış, aynı zamanda sürdürülebilir bir toplum oluşturma sürecinde uzun vadede etkiler meydana getirmiştir. Bu bağlamda, ikinci sektörün topluma yönelik sorumluluklarını artırması ve bu alanda KSS projelerini yaygınlaştırılması, sosyal hizmetin daha etkili ve sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesine yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

- ANADOLU GRUBU SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU (2022). İnsanın Yarını. https://www.anadolugrubu.com.tr/Upload/Docs/surdurulebilirlik/Anadolu_Grubu_Surdurulebilirlik_Raporu_2022.pdf (14 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır).
- ARSLAN, A. (2018). Türkiye’de Dezavantajlı ve Risk Altındaki Çocuklara Yönelik Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri: Bir Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projesi İncelemesi (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- ARUNMOZHİ, M.A., & SUMANDIRAN, C.S.P. (2020). Role Of Corporate Social Responsibility On Empowerment Of Women Through Education, *SSRN*, 11 (9), 208-218. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5058342>.
- AŞÇIGİL, S. F. (2011). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Üzerine Bir İnceleme. *Türk İdare Dergisi*, 471-472, (Haziran-Eylül), 31-46.
- BM TÜRKİYE (2024). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları. <https://turkiye.un.org/tr/sdgs> (24 Temmuz 2024 tarihinde alınmıştır).
- BOWEN, G.A. (2009). Document Analysis As A Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9 (2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- BRAMLEY, G., & POWER, S. (2009). Urban Form And Social Sustainability: The Role Of Density And Housing Type. *Environment and Planning B, Planning and Design*, 36 (1), 30-48. <https://doi.org/10.1068/b33129>
- BRENNAN, E. (2010). Definitions For Social Sustainability And Social Work Paper. *White paper distributed for CSWE conference*, Portland State University.
- BRYMAN, A. (2008). The End of The Paradigm Wars? Alasuutari. P, Bickman. L & Brannen. J. (Ed.) içinde, *The Sage Handbook Of Social Research Methods*. (ss.13-25). California: Sage Publications.
- CANDEMİR, A. (2020). Nitelikli Eğitim. C.Madran & Tanyeri M. (Ed.) içinde, *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile Kurumsal Dönüşüm*,(ss. 87-110). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- CARAHAR, M., & FUREY, S. (2022). The Corporate Influence On Food Charity And Aid: The “Hunger Industrial Complex” And The Death Of Welfare. *Front. Public Health*, 10, 950955. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.950955>.
- CHIGBU, B.I., & NEKHWEVHA, F. (2023). Exploring The Concepts Of Decent Work Through The Lens Of SDG 8: Addressing Challenges And Inadequacies. *Front. Sociol.*, 8,1266141, 1-13. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2023.1266141>
- ÇİRKİN, E. (2020). Yoksulluğa Son. C.Madran & Tanyeri M. (Ed.) içinde, *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile Kurumsal Dönüşüm*, (ss. 23-38). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- D'MELLO, R., KWON, S., & TOSCANO, F. (2024). Corporate Social Responsibility And The Executive-Employee Pay Disparity. *Journal of Banking & Finance*, 162,1-24. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4407006>
- DOĞAN HOLDİNG SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU (2022). Toplumsal Yatırımlar. <https://www.doganholding.com.tr/media/3468/surdurulebilirlik-raporu-2022.pdf> (24 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır).

- ENGİN, E., & AKGÖZ, B. (2013). Sürdürülebilir Kalkınma ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Değerlendirilmesi. *Selçuk İletişim*, 8 (1), 85-94.
- GOERKE, L., & PAULUS, N. (2024). Collective Bargaining About Corporate Social Responsibility. *Canadian Journal of Economics*, 57(4), 1285-1313, <https://doi.org/10.1111/caje.12736>
- HARRIS, J.M. (2000). Basic Principles of Sustainable Development. *Global Development And Environmental Institute Working Paper*: 00-04. <https://sites.tufts.edu/gdae/files/2019/10/00-04Harris-BasicPrinciplesSD.pdf> (23 Temmuz 2024 tarihinde alınmıştır).
- HASSLÖF, H. (2015). The Educational Challenge In 'Education For Sustainable Development', Malmö Studies in Educational Sciences, Malmö University. <http://dspace.mah.se/handle/2043/18097>
- HAYAT SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU (2022). Toplum. https://www.hayat.com/media/vyibvcg5/hayat22_surd-dizgi-29-12-23final-y.pdf (30 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır).
- JAKUNSKIENE, E. (2021). Assessment Of The Impact Of Social Responsibility On Poverty. *Sustainability*, 13, 9395. <https://doi.org/10.3390/su13169395>
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KOÇ TOPLULUĞU SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU (2022). İnsan İçin Birlikte. <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Raporlar/Ko%C3%A7%20Grup%202022%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Raporu.pdf> (02 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır).
- KOTLER, P. & LEE, N. (2008). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk*. İstanbul: MediaCat Kitapları.
- LİMAK ŞİRKETLER GRUBU SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU (2022). Sürdürülebilirlik-Limak Vakfı. <https://www.limak.com.tr/files/limak-2022-surdurulebilirlik-raporu.pdf> (03 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır).
- MACASSA, G., FRANCISCO J. C., & MCGRATH, C. (2017). Corporate Social Responsibility And Population Health, *Health Science Journal*, 11 (5), 1-6. <https://doi.org/10.21767/1791-809X.1000528>.
- MOLDAN, B., JANOUSKOVÁ, S., & HAK, T. (2012). How To Understand And Measure Environmental Sustainability: Indicators And Targets, *Ecological Indicators*, 17, 4-13, <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2011.04.033>.
- MORELLI, J. (2011). Environmental Sustainability: A Definition For Environmental Professionals. *Journal of Environmental Sustainability*, 1(1), 1-9. <https://doi.org/10.14448/jes.01.0002>.
- OWARE, K. M. (2023). Mandatory CSR reporting and disability employment. Evidence from India. *Cogent Business & Management*, 10(2), 1-15. <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2204601>.
- ÖZMETE, E., & GÖK, F. A. (2015). Sürdürülebilir Kalkınma İçin Sosyal İnovasyon Ve Sosyal Hizmet İlişkisinin Değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 26 (2), 127-143.
- ÖZÜPEK, N. (2013). *Kurum İmajı ve Sosyal Sorumluluk*. Konya : Eğitim Kitabevi.

- POLİSAN HOLDİNG SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU (2022). Sağlık ve Güvenlik https://polisanholding.com/pdf/PolisanHolding_Surdurulebilirlik-Raporu-2022_0825.pdf (05 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır).
- PURNAMAWATI, I.G.A., YUNIARTA, G. A., & JIE, F. (2023). Strengthening The Role Of Corporate Social Responsibility In The Dimensions Of Sustainable Village Economic Development. *Heliyon*, 9 (4), e15115. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e15115>.
- SABANCI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU (2022). İnsan ve Toplum Odaklı Pozitif Etkimizi Artırmak. <https://yatirimciiliskileri.sabanci.com/tr/images/pdf/sabanci-holding-2022-surdurulebilirlik-raporu.pdf> (05 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır).
- ŞAHİN, M., & BAYRAMOĞLU, G. (2015). Decent Work In The Context Of Corporate Social Responsibility. *Journal of Advanced Management Science*, 3(2), 162-167.
- TAV HAVALİMANLARI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU (2022). Gelecek İçin Topluma Katkı. <https://cms.tavairports.com/uploads/641311b547c3a9376c4c63f5/static-pages/pdf-documents/reports-and-documents-surdurulebilirlik-raporu.pdf> (06 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır).
- TİLTAY, M. A., ÖZ, M., & TEPE, M.E. (2021). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Bağlamında Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamaları : Türkiye’de Mevcut Durum Ve Eğilimler. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8 (2), 351-372.
- VELASCO-BALMAEDA, E., DE CELIS, I.-R., & IZAGUIRRE, N. E. (2024). Corporate Social Responsibility As A Framework For Gender Equality: Mapping Of Gender Equality Standards For Sustainable Development. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 31(3), 1905–1920. <https://doi.org/10.1002/csr.2673>.
- VENTURA, J., & JAUREGUI, K. (2023). Poverty Reduction through Corporate Social Responsibility: Case Study of Peruvian Rural Families. *Sustainability*, 15, 1256. <https://doi.org/10.3390/su15021256>.
- WERNER, W.J. (2009). Corporate Social Responsibility Initiatives Addressing Social Exclusion In Bangladesh. *Journal of Health, Population and Nutrition*, 27 (4), 545–562.
- YAŞAR SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU (2022). Çalışanlara İyi Bakmak. <https://www.yasar.com.tr/tr/images/pdf/Yasar-2022-Surdurulebilirlik-Raporu.pdf> (01 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır).
- YELKİKALAN, N. (2007). Aile İşletmelerinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulaması: Dr. İbrahim Bodur Kaleseramik Eğitim, Sağlık Ve Sosyal Yardım Vakfı. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 211-228.
- YILDIZ HOLDİNG SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU (2022). Paydaşlarımızla Güçlenmek. <https://www.yildizholding.com.tr/documents/rapor/yhsurdurulebilirlikraporu2022.pdf> (11 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır).
- YILMAZ SERT, N. (2012). Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Aktivizm İlişkisinin Araştırılması: Türkiye’de Özel Sektör, Kurumsal Sosyal Sorumluluk Ve Aktivizm İlintisi (Basılmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- YILMAZ, E. (2020). Türkiye’de Çocuk Gelin Sorunu Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri Üzerinden Bir İnceleme (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.
- YÖNET, E. (2005). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışında Son Dönemeç : Stratejik Sorumluluk. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (13), 239-264.

ŽALĖNIENĖ, I., & PEREIRA, P. (2021). Higher Education For Sustainability: A Global Perspective. *Geography and Sustainability*, 2, 99-106.

ZORLU SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU (2022). İnsan Odaklı Ekosistemler. <https://zorlu.com.tr/assets/files/raporlar/zorlu-holding-2022-surdurulebilirlik-raporu.pdf> (11 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır).